

בעבר. רקע הסיכסוכים לא נמסר לפרסום. האמת היתה קצת שונה. בקרב הדרוזים מתולדות הדעות בקשר לחוק הקרקעות. נציגי הממשל הצבאי הצליחו לקנות מספר מוכתרי כפרים, ואלה הסכימו להחליף את קרקעות כפרים המופקעות בכסף. כך מהג, למשל, השיך נאג'ב אבו יוסף מבית ג'אן, והשיך נאג'ב מאסור מעוספיה.

ראש מועצת דלית אל כרמל, השייך כופ' תן חלבי, לא הסכים להסדר כזה. מאחוריו ניצבו רוב רובם של בעלי הקרקעות לשע' בר, בין אלה הדרוזים הישראלים.

כדי חנופה. המורדים, המהווים את רוב העדה, לא הסכימו לחוג את חגם שלהם יחד עם נציגי הממשל הצבאי והממשלה, כשה נימה השלטת היא גימת החנפה והכניעה. לכן הכריזו על סירובם להשתתף בחגיגות, הביאו בכך להשבתתן הכימעט מלאה.

היחיד עברו היתה השמחה שלמה היה שופרו של מינהל ההסברה הישראלי, קוד ישראל. הראוי שידר הקלטות ונאמים של אנשים שכלל לא נכחו בשטח החגיגות ואף דברי אחרים, שאומנם נכחו אך כלל לא פתחו את פיהם.

קריין התחנה הערבית, בה שודרו הנא' מים, ציין אמנם שהנאומים הוקלטו בחג נבי שועיב — שכן להוכיח שהדבר קרה לפני שנתיים.

הגיב על כישלון החגיגות אחד מצעירי העדה הממורמרים: „אנחנו נערוך את החג' גות, אבל במועד שאנחנו ניבחר בו ובלי נציגי הממשל“.

יהלמי קודש

לשם מה מתגייסים חסידים לצבא? לשם שמייים — ודאי שלא. לשם שמייים חסיד מעדיפים לשת בשיבות, אך לא כל חסיד צעיר מוכשר דיו ללמוד בישיבה; לכן מכריזים על מיבצע גיוס של כל הצעירים הדתיים שאינם לימדים בישיבה, שולחים אותם לצבא, ואחר אימונים ראשוניים — מושיבים אותם בדיוק כמו אזרחים, במושב מרוחק בנגב בו יוכלו לפרנס את עצמם ואף את בעל הרעיון הגאוני.

האיש בעל הרעיונות הוא רבי משה-אלה ארנסטר, חתנו של האדמו"ר מוויז'ניץ, הוא גייס צעירים אלה לצבא בתופים ובמחולות, דאג שיעבירם למושב במיעוץ, בנגב, כאן תיכנן משה-אלה, שהוא בין השאר בעל שתי מלטשות יהלומים, להקים מלטשת יהלומים נוספת, עבורה יקבל הלואה גיכרת מתקציב הפיתוח.

מפריעים — לפרנסה. אנשי משרד הפיתוח, הינם סוחרים לא פחות טובים מהרב משה-אלה, מאחר שהם היו הגורם שחייב היה לממן את המפעל, דרשו גם לנהל, וכך יצא הרב משה-אלה מקופח.

הוא לא נכנע. כדי להילחם ביוזמת משרד הפיתוח, הביא אל הכפר את נציגי אגודת ישראל. לכן התנגדו חלק מהצעירים. הם לא רצו עניינים מפלגתיים, דאגו לפרנסתם. השבוע הצליח הרב-הסוחר להרגיז שנית את רוב בחורי חצרו, הוא הודיע להם שלדעתו, ישנם גורמים מפריעים בכפר, שיש לגרשם. הגורמים המפריעים: אותם בחורים שאינם מוכנים לשמש פועלים ופעלים ליומותיו.

אין תלונה

בשעות הבוקר המוקדמות של יום העצמ' אות מיהר נבאי בית הכנסת הישן בחצרה, אהרון גור, לעבר בית-התפילה. כאשר הדליק את האור נדהם למראה עיניו.

שורות סידורי תפילה חדשים, שרק עתה רכשם בתקציב הדל העומד לרשותו, נמצאו קרועים. תפילה סבור היה כי יד המתנכלת לדת במעשה, אולם הצעה לה סידורי התפילה גילתה לו כי דווקא ידיו, חלקם מבין אלה היושבים בבית-הכנסת עשו את הנבלה. הללו תלשו מסידורי התפילה את הדפים העוסקים בתפילה לשלום המדינה, נשיאה וצבאה.

אהרון גור נזכר כי לפני שנה, כאשר פתח את דלתות בית-הכנסת ביום העצמאות, היתה הפרוכת מחוללת וקרועה. לפני שנת יום גילה כי המסך המפריד בין גברים לנשים, נקרע לגזרים.

פוליריות דתית. מי הם המתנכלים? בחצרה, העיר הקטנה, יש קומץ קיצונים דתיים קנאים. מסוגם של אותם הדתיים המרוכזים בירושלים. אין הם מסתירים את שניאמם למדינת ישראל החילונית והכופרת. אהרון גור מכירם. הוא יכול להביאם אל מאחורי סורג וברית — אלא שאינו עושה זאת מטעמי סולידריות דתית. הוא לא הביא את העניין בפני שומרי החוק. שום תלונה לא הוגשה למשטרה.

(המשך מעמוד 4)

ההסתדרות: „ישרותי הבטחון טילפנו למסע' דת אבו כריסטו בעכו. בה עמד להיערך מיפגש בלתי-מפוקח של אנשי-רוח בני שני העמים, רמזו כי לא כדאי לבעל המקום לארח את אנשי-הרוח. תשובתו: „משלמים לי, או מותר להם לבוא“.

לכן, כאשר התקבצו סוף סוף ביום שבת כשבעים סופרים ואנשי-רוח, בבית-הקפה שעל שפתימה הנהדרת של עכו העתיקה, היה ניצחון בעצם פגישה משותפת זו. עבריים וערביים, יוצרים, סופרים ועורכי-עתונים, ישבו שבת אחים יחדיו, כפי שאמר אחד המשתתפים, העתונאי והסופר המפ'מי יוסף וואסיץ: „כאן שורת רוח אחרת, רוח שונה מן המקובל בפגישות כאלה“.

השפה מקרבת. לא חסרו תקריות. ה' עתונאי המורה הערבי צאלח בראנסי, מ' כותבי אל ארד לשעבר, שפך את מרלבו ביקש מבאי-הפגישה לצאת בקריאה להתחרת פליטי ערב. הסופר הערבי ואיש מקי, הנא אברחנא, ביקש להפוך את הכנס לגוף בעל מצע, אם כי מצע שישקף את כל הדעות של באי-הפגישה. הצטרף לדיעה זו נתן יליך מור, שבירך בשם הפעולה השמית והועד הישראלי למען אלג'יריה חופשית, דרש פעור לה כפולה: פעולת החברים העבריים לביטול המימשל הצבאי וחוקי-הדיכוי, פעולת החבר' רים הערביים למשטר חופש בארצות-ערב. אולם דעת היוזמים היתה אחרת: להפוך את הפגישה לקונגרס קבוע של אנשי-רוח עבריים וערביים, ללא מצע פוליטי, שיעשה לקירוב שני העמים בארץ.

בין פעולות הקונגרס, בעתיד: לימוד ה' שפה העברית לבני כפרי המשולש, והשפה הערבית ליושבי-היישוב וההכרמל; הוצאת כתבי-עת דו-לשוני, וכינוס פגישה מורחבת הראשונה, בעוד תורשים ימים.

ארגונים

המועד הראשון

„אנו החתומים מטה“ נכתב בפטיציה שהופנתה לא מוזן דלוד בן-גוריון, יוסף אלמוגי שמעון פרס, „יוצאי מצרים, חברי מפא"י ואוהדיה, מבקשים בזאת ותובעים ממסדות המפלגה להליל מועמים מיוצאי מצרים במקומות בטוחים ברשימת המועמ' דים של מפא"י לבחירות לכנסת החמישית. מי המועמים המוצעים? בראש וראשונה עורך-הדין משה טרנטו מתלאביב, אשר עברו ביקש-דירשו החתומים מטה מקום בין 20 המועמים של מפא"י. כמה עשרות חתימות פיארו את הבקשה. ליתר רושם, אף הוטבעה חותמת-גומי לצד החתימות. היתה זו חותמת אירגון נפגעי הדיפומת האנטי-יהודית במצרים.

חותמת הגומי. הכל היה עובר בשקט, לולא התעורר חשד בלב אחד החתומים. החשד התעורר רק אחרי שחתם, מפני שהאיש שבא להתתימו לא נתן לו אפילו שהות לקרוא את תוכן האיגרת. איש זה התרוצץ וטרחה, עד שהשיג העתק של הבק' שה הקולקטיבית וקרא את תוכנה. היו לו כמה הסתייגויות לגבי התוכן. ראשית: אינו חבר מפא"י ואוהדה. שנית: אינו מעוניין שעורך-הדין משה טרנטו יקבל את המקום הבין ברשימת המועמדים. שלי: שנית: לא הובן באיזו זכות הוטבעה חותמת אירגון הנפגעים על מיטמך מפלגתי זה.

הוא הקים צעקת אצל ועד הארגון, דרש חקירה, ואז הסתבר כי האיש שניסח את הבקשה ואף החתים חלק מן החתומים לא היה אלא טרנטו עצמו. את חותמת הגומי השיג מאחד מעסקי האירגון, הסביעי אותה מבלי שתיתנו לו הרשות החוקית לכך. היה זה רק גילוי אחד של להיטותו הרבה של טרנטו, לעמוד בראש מולצני אירגון הגרדפים. את מסירותו המלאה אפשר היה להעריך רק לאור העובדה, שכמה חודשים קודם לכן הופיע בבית-המשפט כעוורה של פרקליטת המחוז, נגד אירגון נפגעי הדיפומת במצרים, שביקשו כי מדינת ישראל תשלם להם פיצויים מתוך רכוש המצרים בארץ. אז נלחם נגד תביעה זו.

דת

בני נציגי המימשל

החג החשוב ביותר לעדה הדרוזית הוא חגו של יתרו, ונקרא בפיהם נבי שועיב. במקום אלפים של דרוזים שנהרו לבוא, מדי שנה, עם מאות אזרחים, לחוג את חגו של נביאם — נכחו השבוע רק 150 דרוזים. הסיבה המוצהרת: הסיכסוכים הבינכפריים

הגאורדיה השחורה: הס.ס. בימי אייכמן

ליסר (המנהל האיזורי) המקומי, אחד בשם בולק. חוץ מזה נכת שם צעיר במדי הס.ס., בשם ארנסט קאלטנברונר.

בולק זה היה במיקרה ידיד משפחה של האיכמנים. אביו של קאלטנברונר הכיר גם הוא את אביו של אייכמן במיקרה, מזה שנים רבות. קאלטנברונר הזקן היה עורך-הדין שטיפל בענייני חברת-החשמליות, בה עבד אייכמן הזקן. לאחר מכן נפגשו לא פעם ליד שולחן קבוע בבית-קפה, ושמו יחד כוסי'בירה. קאלטנברונר הצעיר היה עורך-דין כמו אביו, נוסף על תפקידו כרבי-סמל-ראשון של הס.ס. בלינץ.

מה קרה באסיפה הראשונה הזאת? „אז ניגש אלי קאלטנברונר ואמר לי — אז הוא דרש את נמרצות ואמר לי שעלי להצטרף, וכו' וכו'. ככה זה הלך אז, באופן חברמני, לא קישקשו הרבה בקומקום וכו', או אמרתי: טוב, בסדר, וכך הגעתי לס.ס.“

מעולם לא התקיימה פגישה גורלית בצורה סתמית יותר. אייכמן לא תיאר לעצמו כי קאלטנברונר יהיה ברבות הימים סגנו של הימלר, האיש מס' 2 במנגנון-הרצח הגדול ביותר בהיסטוריה, וקאלטנברונר לא תיאר לעצמו כי אייכמן ייאשם פעם ברצח ששה מיליון יהודים.

מוסיף אייכמן בגילוי-לבו: „באסיפה ההיא הולילו אותי בדרך אל הגאנצונל-סוציאליזם, אך למעשה היתה אצלי, עוד הרבה זמן לפני כן, נכונות פנימית לכך — אחרי שקראתי את הפלישר ביאובכטר, שהיה מצוי בבתי-הקפה. עתונות המפלגה ידעה לתאר בצורה מושלמת את חרפת חוזה ורסאי, ואת מות-הגיבורים של אנשי הס.ס. בקרבות הרחוב... אך לא חשבתי על זה מחשבות גדולות...“

כך הגיע תאריך גורלי: „ביום שהגיעו הנאצים לשלטון בגרמניה, יום ה-30 בינואר 1933, שמעתי על כך בראדיו. הייתי אז באיזה כפר בטירול, בעסקי חברת ואקום. אני מוכרח להגיד שהייתי נלהב, כי — אני אומר המיד את האמת, גם בעניין זה — ראיתי בתפיסת-השלטון הזאת, כמובן בעיניים הצעירות שלי, בהתלהבות העוורים שלי — ראיתי בזה לאומיות שמצאה תן בעיני. דובר נגד חוזה ורסאי, והבטחו עבודה ולחם, וזה גם קויים לאחר מכן... לפני כן שמעתי על חוזה ורסאי, שמעתי על מחסורי-העבודה שנאלצו לאבד את עצמם לדעת, על משקי-האיכרים הגרמנים שעוקלו וכיוצא בזה... וכל זה יצר בי שמחה על כך שעכשיו ישתנה הכל.“

יתכן מאוד כי נוספו על מחשבות נעלות אלה גם שיקולים מעשיים יותר. יתכן שאייכמן הצעיר אמר לעצמו: הנה שני ידידים של משפחתי ממלאים תפקידים מרכזיים במפלג' גה. הם יוכלו לעזור לי להתקדם. כי קאלטנברונר, למרות שהיה רק רבי-סמל-ראשון, כבר מילא תפקיד מרכזי בס.ס. האוסטרי, בשטח המודיעין.

לפי דרישת קאלטנברונר, פרש אייכמן קודם כל מלישכת שלאראפיה, מועדון גרמני בורגני שהיה קשור לבונים החופשיים, שנואי הנאצים. למעשה לא היה צריך לפרוש. הוא כבר גורש משם. הסיבה: באחת הפגישות של חברי המועדון העז אייכמן להזמין את שאר יושבי השולחן שלו לכוס משקה. מאחר שהיה הצעיר ביותר, היתה זאת הפרה של הנימוס. „כריתי לעצמי את הקבר. לאחר מכן, כשהלכתי הביתה, בטח הסמקתי עד מעל לאוזניים מרוב בושה ורוגז.“

לידה בבית החום

ה צטרפתו לס.ס. לא שנתה בהרבה את אורח-חיו של הסוכן-הנוסע. הס.ס. לא היה ה תנועת-נוער למבוגרים, בעלת צביון צבאי-למחצה. בבואו הביתה, בליל שבת, הלך אייכמן ל„בית החום“, מפקדת המפלגה הנאצית בלינץ, ובלילה את הלילה בשמירה. בהפסקות ישן על שק של תבן, או הזמין לחבריו, רובם מובטלים חסרי-פרנסה, סיגריות וביירה, כדי לרכוש את אהדתם. ביום השבת בבוקר הלך הבייתה, סידר את בגדיו, ערך את חשבונותיו בשביל חברת ואקום.

באחד הימים גילה מישוה כי אייכמן עובד בחברת ואקום ומכיר את בעליה-המכוניות. מיד מינו אותו למפקד כיתת-מכוניות של הס.ס. אולם אייכמן לא השיג אף מכונית אחת בשביל כיתה זו, וכך חלף תפקיד זה ללא תהילה.

כעבור זמן העבירה חברת ואקום את אייכמן למחוז אחר, ליד העיר זאלצבורג. הוא זוכר את המועד היטב, כי באותו זמן הוחלפו כובעי הס.ס. עד אז היו נהוגים בס.ס. כמו בס.א., כובעי-המצחיה הגבוהים, שהיו דומים לכובעי-צה"ל שזכו לכינוי „היטלמאכער“. עתה באו במק.ם כובעי-המצחיה הנמוכים השחורים, שנועדו כעבור זמן כה קצר לעזור לחלחל בעולם.

אייכמן התייצב במפקדת הס.ס. בזאלצבורג. שם שררה אחירה פחות נעימה מאשר בלינץ. המפקד המקומי, מורה בחייו האזרחיים, התעקש לשפוש את אנשיה — העבירים לא פעם לגרמניה הסמוכה לאימוני יום א'. „זה גרם להרבה רוגז, כי המורה הזה — דומני שלאחר מכן הפך מפקד משטרה באיזה מקום — הוא עמד בצד, על גיבעה, כמו מצביא, לבוש כסיות לבנות. זה הרגיז אותנו, זה הרגיז אותנו מאוד, שהוא עומד שם בצד עם כסיות לבנות, עם כסיות לבנות, בעוד שאנחנו שופשפנו באותו יום א' בבוקר, עד שבדקה הלשון לחיכינו.“

אייכמן הקטן היה יכול להמשיך הרבה זמן באורח-חיים זה — למכור בנוין בימי-חול, לשחק בחיילים ביום א' — לולא קרה מאורע גורלי נוסף בחייו, מאורע שהפך גורלי בחייהם של ששה מיליון יהודים. הוא פוטר מעבודתו.

(המאמר הבא בסדרה: איך הגיע אדולף אייכמן למשרד הגסטאפו.)